

کلیات برنامه و سرفصل های دروس رشته

«تفسیر و علوم قرآنی»

سطح سه خواهران

سال تحصیلی ۹۶-۹۵

فهرست:

۳	کلیات رشته
۴	عناوین دروس
۵	فقه ۱
۶	فقه ۲
۷	فقه ۳
۸	فقه ۴
۹	اصول فقه ۱
۱۰	اصول فقه ۲
۱۱	اصول فقه ۳
۱۲	اصول فقه ۴
۱۳	تجزیه و ترکیب
۱۴	عقائد خاص شیعه ۱
۱۵	عقائد خاص شیعه ۲
۱۶	نحو تکمیلی
۱۷	بلاغت کاربردی ۱
۱۸	بلاغت کاربردی ۲
۱۹	مفردات قرآن
۲۰	مبانی و قواعد تفسیر قرآن
۲۲	تاریخ تفسیر و مفسران
۲۳	روش‌ها و گرایش‌های تفسیری
۲۴	تفسیر ترتیبی ۱
۲۵	تفسیر ترتیبی ۲
۲۶	تفسیر ترتیبی ۳
۲۷	تفسیر ترتیبی ۴
۲۸	تفسیر ترتیبی ۵
۲۹	تفسیر ترتیبی ۶

۳۰	تفسیر ترتیبی ۷
۳۱	تفسیر موضوعی ۱
۳۲	تفسیر موضوعی ۲
۳۳	تفسیر موضوعی ۳
۳۴	تفسیر موضوعی ۴
۳۶	تفسیر موضوعی ۵
۳۷	تفسیر موضوعی ۶
۳۸	علوم قرآنی ۱
۳۹	علوم قرآنی ۲
۴۰	علوم قرآنی ۳
۴۱	علوم قرآنی ۴
۴۲	قرآن کریم و کتاب مقدس یهودیان و مسیحیان
۴۳	آشنایی با مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن ۱
۴۴	آشنایی با مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن ۲
۴۵	آشنایی با مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن ۳
۴۶	متون عربی معاصر ۱
۴۷	متون عربی معاصر ۲
۴۸	روش تحقیق
۵۰	کارورزی و ارائه تحقیق ۱
۵۱	کارورزی و ارائه تحقیق ۲
۵۲	پایان‌نامه

بسمه تعالی

کلیات رشته:

ماده ۱. عنوان:

عنوان، کلیات و برنامه سطح سه (ویژه خواهران) رشته تفسیر و علوم قرآنی است.

ماده ۲. تعریف:

«رشته سطح سه تفسیر و علوم قرآن» اولین دوره این رشته است که پس از سطح دو (دوره عمومی) آغاز می‌گردد. طلاب در این دوره، مبانی و روش‌های مختلف تفسیر و علوم قرآن را آموخته و توان تحلیل و بررسی تطبیقی و نیز تدریس و پاسخ‌گویی به نیازهای رایج جامعه در زمینه معارف قرآنی را پیدا می‌کنند و پس از احراز توان علمی، با ارائه پایان‌نامه، موفق به دریافت مدرک سطح سه می‌شوند.

ماده ۳. اهداف:

۱. تعمیق مبانی اعتقادی و ایجاد زمینه تعالی اخلاقی و معنوی؛
۲. ایجاد توان قرآن‌پژوهی در حد تتبع (جمع‌آوری و نتیجه‌گیری) و نقد؛
۳. ایجاد توان تدریس در زمینه تفسیر و علوم قرآن، در مقطع قبلی تحصیلات حوزوی (سطح دو) و مقطع کارشناسی؛
۴. تقویت توان تبلیغ در زمینه معارف قرآنی، به صورت نوشتار و گفتار؛
۵. ایجاد توان پاسخ‌گویی به سؤالات رایج و مورد نیاز جامعه، در زمینه تفسیر و علوم قرآنی؛
۶. آماده‌سازی استعدادها برتر به منظور ورود به مقاطع بالاتر؛
۷. ایجاد توان بهره‌گیری از متون فقهی و آشنایی با مبانی استنباط.

ماده ۴. سیاست‌ها:

۸. محیط‌سازی به منظور تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
۹. تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی؛
۱۰. تکیه بر آموزش محورها و موضوعات اصلی رشته؛
۱۱. تأکید بر توسعه آموزش‌های پژوهش‌محور؛
۱۲. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی، به ویژه روش مشارکت فعال؛
۱۳. تأکید بر پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛
۱۴. تأکید بر استفاده از متون اساسی، جامع، موجز و کاربردی؛
۱۵. اهتمام بر درک و به‌کارگیری متون و منابع، در حد دوره؛
۱۶. تلاش بر معرفی توصیفی منابع محوری و مهم؛
۱۷. تأکید بر نقش محوری زن در تحکیم خانواده، در کلیه امور آموزشی و پژوهشی؛
۱۸. توجه به ویژگی‌های بانوان در برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و تربیتی؛
۱۹. شناسایی استعدادهای ویژه، جهت تصدی امور تبلیغ، تدریس، مدیریت و ...

عناوین دروس :

ردیف	عنوان درس	واحد	اهداف آموزشی
۱	فقه ۴ و ۳ و ۲ و ۱	۱۲	شناخت استدلالی مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلالی فقهی و فلسفه احکام
۲	اصول فقه ۴ و ۳ و ۲ و ۱	۸	شناخت مباحث اصولی مهم و مؤثر
۳	تجزیه و ترکیب	۲	تقویت توان تشخیص و به‌کارگیری قواعد صرف و نحو
۴	عقائد اختصاصی شیعه	۴	تبیین استدلالی عقائد اختصاصی شیعه مانند: امامت، انتظار، تقیه، بداء، رجعت، شفاعت، توسل و...
۵	نحو تکمیلی	۳	شناخت ادوات نحوی مهم در فهم قرآن
۶	بلاغت کاربردی ۱ و ۲	۴	تطبیق قواعد و وجوه بلاغی بر آیات قرآن کریم
۷	مفردات قرآن	۲	شناخت مترادف، اشتراک، وجوه و نظایر، لغات دخیل و معناشناسی قرآن
۸	مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۲ و ۱	۴	شناخت مبانی و قواعد تفسیر قرآن
۹	تاریخ تفسیر و مفسران	۲	شناخت سیر پیدایش و تطور تفسیر، همراه با شناخت منابع مهم و نیز شناخت مفسران بزرگ
۱۰	روش‌ها و گرایش‌های تفسیری	۲	شناخت روش‌های عقلی، روایی، قرآن به قرآن و ... و شناخت گرایش‌های عرفانی، کلامی، فلسفی، ادبی و ...
۱۱	تفسیر ترتیبی ۱ تا ۷	۱۴	ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتاب‌های تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی
۱۲	تفسیر موضوعی ۱	۱	آشنایی با چیستی و معانی تفسیر موضوعی و گونه‌های آن
۱۳	تفسیر موضوعی ۲	۲	شناخت سنت‌های الهی حاکم بر جوامع انسانی و جامعه مطلوب از دیدگاه قرآن کریم
۱۴	تفسیر موضوعی ۳	۲	شناخت معارف قرآنی در خصوص نبوت و امامت
۱۵	تفسیر موضوعی ۴	۲	شناخت جایگاه زن و خانواده در قرآن و پاسخ به پرسش‌های مطرح در این زمینه
۱۶	تفسیر موضوعی ۵	۲	تبیین آموزه‌ها و رویکردهای اخلاقی و تربیتی در قرآن
۱۷	تفسیر موضوعی ۶	۲	شناخت معارف قرآنی در خصوص توحید و اسماء و صفات الهی
۱۸	علوم قرآن ۱ تا ۴	۷	شناخت تحلیلی مباحث اعجاز، محکم و متشابه، تحریف ناپذیری و تأویل
۱۹	قرآن کریم و کتاب مقدس یهودیان و مسیحیان	۲	شناخت تطبیقی مباحث مهم قرآن کریم و کتاب مقدس یهودیان و مسیحیان
۲۰	آشنایی با مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن	۶	شناخت مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن
۲۱	متون عربی معاصر ۱ و ۲	۴	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی و اصطلاحات رایج معاصر در زمینه تفسیر و علوم قرآنی
۲۲	روش تحقیق پیشرفته و کارورزی و ارائه پژوهش	۴	شناخت روش‌های مختلف پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع در تفسیر و علوم قرآن و به‌کارگیری قواعد پژوهشی
۲۳	پایان نامه	۴	ارائه پژوهشی جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در موضوعات تفسیر و علوم قرآنی
	جمع واحد	۹۵	

شناسه درس: ۳۰۲۱۳۰۱

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت استدلالی مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی و فلسفه احکام

سرفصل:

اجاره ، ضمان ، مضاربه ، قرض ، ودیعه ، وقف

متن:

«دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» تألیف باقر ابروانی

محدوده:

مباحث مذکور در سرفصل از متن تعیینی

ارزشیابی:

۱۷نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد.

امتحان میانی این درس از ۲۰ برگزار می شود.

منابع:

۱. الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية، شهید ثانی.
۲. مسالك الافهام إلى تنقيح شرايع الإسلام، شهید ثانی.
۳. شرايع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، محقق حلی.
۴. فقه الامام الصادق عليه السلام ، محمد جواد مغنیه.

شناسه درس: ۳۰۲۱۳۰۲

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت استدلالی مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی و فلسفه احکام

سرفصل:

قضا، شهادت، اقرار

متن:

«دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» تألیف باقر ابروانی

محدوده:

مباحث مذکور در سرفصل از متن تعیینی

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد.

امتحان میانی این درس از ۲۰ برگزار می‌شود.

منابع:

- ۱- الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية، شهید ثانی.
- ۲- مسالک الافهام إلى تنقیح شرایع الإسلام، شهید ثانی.
- ۳- شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، محقق حلی.
- ۴- فقه الامام الصادق علیه السلام، محمد جواد مغنیه.

شناسه درس: ۳۰۲۱۳۰۳

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت استدلالی مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی و فلسفه احکام

سرفصل:

لقطه ، اطعمه و اشربه ، ارث

متن:

«دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» تألیف باقر ایروانی

محدوده

مباحث مذکور در سرفصل از متن تعیینی

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد. امتحان میانی این درس از ۲۰ برگزار می‌شود.

منابع:

۱. الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة، شهید ثانی.
۵. مسالک الافهام إلى تنقیح شرایع الإسلام، شهید ثانی.
۶. شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، محقق حلی.
۷. فقه الامام الصادق علیه السلام، محمد جواد مغنیه.

شناسه درس: ۳۰۲۱۳۰۴

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت استدلالی مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی و فلسفه احکام

سرفصل:

انفال و مشترکات، حدود، دیات (به استثنای بحث «مقادیرالديات» تا ابتدای بحث «من احکام القتل»)

متن:

«دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» تألیف باقر ابروانی

محدوده:

مباحث مذکور در سرفصل از متن تعیینی

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد.

امتحان میانی این درس از ۲۰ برگزار می‌شود.

منابع:

۸. الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية، شهید ثانی.
۹. مسالك الافهام إلى تنقيح شرايع الإسلام، شهید ثانی.
۱۰. شرايع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، محقق حلّی.
۱۱. فقه الامام الصادق عليه السلام، محمد جواد مغنیه.

اصول فقه ۱

شناسه درسی: ۳۰۲۱۴۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت مباحث اصولی مهم و مؤثر

سرفصل:

الف) کلیات: تعریف، موضوع، فائده و مسائل علم اصول
ب) مباحث الفاظ

۱. وضع و مباحث آن
۲. استعمال حقیقی و مجازی
۳. علائم حقیقت و مجاز
۴. ترادف و اشتراک
۵. حقیقت شرعی
۶. صحیح و اعم
۷. مشتق
۸. مفاهیم

متن درسی:

«اصول الفقه» مرحوم مظفر (ره)

محدوده:

از اول کتاب تا اول عام و خاص (به استثناء اوامر و نواهی)

ارزشیابی:

۱۴ نمره به امتحان پایانی، ۲ نمره به فعالیت‌های کلاسی و ۴ نمره به امتحان شفاهی اختصاص دارد.

منابع:

۱. کفایة الاصول، محمد کاظم آخوند خراسانی.
۲. فرائد الاصول (الرسائل)، شیخ مرتضی انصاری.
۳. دروس فی علم الاصول الحلقة الثالثة، شهید سید محمد صدر.
۴. تمهید القواعد الاصولیة و العربیة لتفریح قواعد الأحكام الشرعیة، شهید ثانی.

اصول فقه ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۴۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت مباحث اصولی مهم و مؤثر

سرفصل:

۱. عام و خاص
۲. مطلق و مقید
۳. مجمل و مبین

متن:

«اصول الفقه» مرحوم مظفر ره

محدوده:

از اول عام و خاص تا پایان مجمل و مبین

ارزشیابی:

۱۴ نمره به امتحان پایانی، ۲ نمره به فعالیت‌های کلاسی و ۴ نمره به امتحان شفاهی اختصاص دارد

منابع:

۱. کفایة الاصول، محمد کاظم آخوند خراسانی.
۲. فرائد الاصول (الرسائل)، شیخ مرتضی انصاری.
۳. دروس فی علم الاصول الحلقة الثالثة، شهید سید محمد صدر.
۴. تمهید القواعد الاصولیة و العربیة لتفریع قواعد الأحكام الشرعیة، شهید ثانی.

اصول فقه ۳

شناسه درس: ۳۰۲۱۴۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت مباحث اصولی مهم و مؤثر

سرفصل:

مباحث حجت:

- ❖ مباحث مقدماتی
 - موضوع این بحث
 - معنای حجت
 - مدلول کلمه اماره و ظن معتبر
 - ظن نوعی
 - اماره و اصل عملی
 - معیار حجیت اماره
 - ذاتی بودن حجیت علم
 - جایگاه حجیت اماره
 - ظن خاص و ظن مطلق
- ❖ قرآن کریم و نسخ آن
- ❖ سنت
 - فعل و تقریر معصوم
 - خبر متواتر
 - خبر واحد
- ❖ دلیل عقلی

متن: «اصول الفقه» مرحوم مظفر (ره)

محدوده:

از اول «المقصد الثالث: مباحث الحجج» تا اول «الباب الخامس: حجیة الظواهر (به استثناء: ۱. مباحث مقدمات دلیل انسداد تا ابتدای کتاب العزیر ۲. مبحث دلیل حجیت خبر الواحد من الاجماع ۳. بحث الباب الثالث الاجماع)

ارزشیابی:

۱۴ نمره به امتحان پایانی، ۲ نمره به فعالیت‌های کلاسی و ۴ نمره به امتحان شفاهی اختصاص دارد.

منابع:

۱. کفایة الاصول، محمد کاظم آخوند خراسانی.
۲. فرائد الاصول (الرسائل)، شیخ مرتضی انصاری.
۳. دروس فی علم الاصول الحلقة الثالثة، شهید سید محمد صدر.
۴. تمهید القواعد الاصولیة و العربیة لتفریح قواعد الأحكام الشرعیة، شهید ثانی.

اصول فقه ۴

شناسه درس: ۳۰۲۱۴۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت مباحث اصولی مهم و مؤثر

سرفصل:

حجیت ظواهر و تعادل و تراجیح

متن:

«اصول الفقه» مرحوم مظفر ره

محدوده:

از اول «حجیت ظواهر» تا اول «استصحاب» (به استثناء: مباحث شهرت، سیره، قیاس)

ارزشیابی:

۱۴ نمره به امتحان پایانی ۲ نمره به فعالیت‌های کلاسی و ۴ نمره به امتحان شفاهی اختصاص دارد

منابع:

۱. کفایة الاصول، محمد کاظم آخوند خراسانی.
۲. فرائد الاصول (الرسائل)، شیخ مرتضی انصاری.
۳. دروس فی علم الاصول الحلقة الثالثة، شهید سید محمد صدر.
۴. تمهید القواعد الاصولیة و العربیة لتفریح قواعد الأحكام الشرعیة، شهید ثانی.

تجزیه و ترکیب

شناسه درس: ۳۰۲۱۱۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری - عملی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تقویت توان تشخیص و به‌کارگیری قواعد صرف و نحو

سرفصل:

- اهمیت تجزیه و ترکیب و نقش آن در ترجمه و تفسیر قرآن کریم
- مفهوم‌شناسی تجزیه و بیان عناصر مؤثر در تجزیه فعل، اسم معرب، اسم مبنی و حرف
- مفهوم‌شناسی ترکیب و بیان عناصر مؤثر در ترکیب کلمه و جمله
- اقسام ترکیب (موضوعی و غیر موضوعی، جدولی و غیر جدولی (تشریحی)، یک وجهی و چند وجهی)

متن: ----

توضیحات:

شایسته است اساتید محترم ابتدا در ۳ یا ۴ جلسه چهار بند فوق را یادآوری نموده و بعد برای هر جلسه آیاتی از قرآن را مشخص کرده و از همه طلاب بخواهند که آن را تجزیه و ترکیب و ترجمه نمایند و در کلاس از آنها سوال نموده و کار عملی آنها را ارزیابی کنند.

ارزشیابی:

۵ نمره به فعالیت کلاسی و ۵ نمره به تحقیق (تجزیه و ترکیب چند وجهی از یک حزب قرآن) و ۱۰ نمره دیگر به امتحان آخر نیمسال اختصاص دارد. متن از قرآن کریم یا نهج البلاغه با عبارت های مشکل انتخاب می شود و امتحان آخر نیمسال می تواند از متنی غیر از متن داده شده ولی در سطح آن باشد.

منابع:

۱. الجدول فی اعراب القرآن، محمود صافی.
۲. اعراب القرآن الکریم و بیانہ، محیی‌الدین درویش.
۳. اعراب القرآن المنسوب الی الزجاج، تحقیق: ابراهیم ابیاری.
۴. تفسیر کشاف، محمود زمخشری.
۵. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.
۶. مغنی اللیب، ابن هشام انصاری.

عقائد خاص شیعه ۱

شناسه درس: ۳۰۲۱۶۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: پاسخگویی به برخی از شبهات در زمینه عقائد خاصه شیعه

سرفصل:

- جایگاه امامت (ولایت و ضرورت وجود امام، عصمت امام، علم امام)؛
- اهل بیت (مقام مرجعیت علمی، محبت و مودت آنان و عزاداری برای آنها)
- غیبت، فلسفه و حکمت آن، انتظار، فوائد و آثار آن؛
- غیبت (غیبت صغری و کبری، رهبری امت در عصر غیبت).
- شبهات پیرامون مهدویت

متن درسی:

دروس فی العقائد الخاصة بالشیعة الامامیه، مهدی فرمانیان.

ارزشیابی:

۲۰ نمره به امتحان پایانی اختصاص دارد.

منابع:

۱. آئین و هابیت، جعفر سبحانی تبریزی.
۲. الشیعه فی موبک التاریخ: دراسة موضوعیة فی منشاه الشیعة فی ضوء الکتاب و السنة و التاریخ، جعفر سبحانی.
۳. اضواء علی عقائد الشیعة الامامیة و تاریخهم، جعفر سبحانی تبریزی.
۴. الفوائد البهیة فی شرح عقائد الامامیة، محمد جمیل حمود.
۵. نفحات الازهار فی خلاصة عبقات الانوار لعلم الحجة، سید حامد حسین کهنوی، تلخیص و ترجمه: علی حسینی میلانی.
۶. المراجعات: رسائل متبادلة بین العلمین سلیم البشری و شرف الدین عاملی.
۷. النص والاجتهاد، عبدالحسین شرف الدین ترجمه (با عنوان اجتهاد در مقابل نص): علی دوانی.

عقائد خاص شیعه ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۶۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: پاسخگویی به برخی از شبهات در زمینه عقائد خاصه شیعه

سرفصل:

- توحید عبادی و شبهات مربوط به آن (سجده بر مهر، توسل، شفاعت، زیارت قبور معصومین، لمس و بوسیدن ضریح آن‌ها، و استشفاء به تربت امام حسین علیه السلام)؛
- بداء؛
- تقیه؛
- رجعت؛
- غلو؛
- مرجعیت و اجتهاد؛
- اتحاد امت اسلامی؛
- عداله صحابی؛

متن درسی:

دروس فی العقائد الخاصة بالشیعة الامامیه، مهدی فرمانیان.

ارزشیابی:

۲۰ نمره به امتحان پایانی اختصاص دارد.

منابع:

۱. آئین و هابیت، جعفر سبحانی تبریزی.
۲. الشیعه فی موبک التاریخ: دراسة موضوعیة فی منشاه الشیعة فی ضوء الکتاب و السنة و التاریخ، جعفر سبحانی.
۳. اضواء علی عقائد الشیعة الامامیة و تاریخهم، جعفر سبحانی تبریزی.
۴. الفوائد البهیة فی شرح عقائد الامامیة، محمد جمیل حمود.
۵. نفحات الازهار فی خلاصة عبققات الانوار لعلم الحجة، سید حامد حسین کهنوی، تلخیص و ترجمه: علی حسینی میلانی.
۶. المراجعات: رسائل متبادلة بین العلمین سلیم البشیری و شرف الدین عاملی.
۷. النص و الاجتهاد، عبدالحسین شرف الدین ترجمه (با عنوان اجتهاد در مقابل نص): علی دوانی.

سرفصل:

آشنایی با ادوات نحوی مهم در فهم قرآن مجید و متون تخصصی عربی، شامل: همزه، اذ، اذاه، ال، الا، إله، الان، الی، اللهم، ام، امّا، إمّا، إن، أن، انّی، او، اولی، ای، ایتان، این، باء، بل، بلی، بئس، بین، تاء، تبارک، تعالی، ثم، ثمّ، جعل، حاشا، حتّی، حیث، دون، ذو، رویداء، رَبّ، س، سوف، سواء، ساء، سبحان، ظنّ، علی، عن، عسی، عند، غیر، فاء، کاف، کاد، کان، کأنّ، کأین، کلّ، کَلِّمّا، کلا و کلتا، کَلّا، کی، کیف، لام، لا، لات، لکنّ، لکن، لدی و لدن، لعلّ، لم، لمّا، لن، لو، لولا، لوما، لیت، لیس، ما، ماذا، متی، مع، من، مَن، مهمما، نعم، نَعَم، هاء هل، هیت، هیهات، واو، ویل، یا.

متن درسی: متن عربی نوع چهلم الاتقان فی علوم القرآن سیوطی.

توضیحات:

۱- شایسته است اساتید محترم در آغاز این درس در دو یا سه جلسه دور نمایی از بحث حروف را مشابه آنچه که در آخر کتاب مبادی العربیه آمده ارائه نمایند.

۲- طلاب جهت انجام تحقیق یکی از دو موضوع زیر را انتخاب نمایند:

الف: استخراج مفردات یک حزب از قرآن و تحلیل آنها از نظر معنی و موقعیت اعرابی و ...
ب: انتخاب یکی از حروف مهم مثلاً همزه و بررسی مباحث مربوط به آن در یک جزء قرآن

ارزشیابی:

۶ نمره از ۲۰ نمره به کار عملی طلبه اختصاص دارد و ۱۴ نمره مربوط به امتحان پایانی می‌باشد.
امتحان میان ترم این درس از ۲۰ برگزار می‌شود

منابع:

۱. مغنی اللیب ابن هشام انصاری.
۲. مغنی الادیب.
۳. البرهان فی علوم القرآن بدرالدین زرکشی، جلد ۲ و ۳.
۴. اتقان در علوم قرآن، جلد دوم (نقش ادوات نحوی در تفسیر قرآن) سید محمود طیب حسینی.
۵. حروف معانی، سید محمد رادمش.

سر فصل:

○ معانی

- احوال مسند إلیه
- احوال مسند
- احوال متعلقات فعل
- قصر
- انشاء
- فصل و وصل
- ایجاز، اطناب و مساوات

روش اجرا:

استاد، در هر جلسه به ترتیب، قواعدی را که کاربرد بیشتری در قرآن دارند، با تأکید بر نقش آن در تفسیر، به اختصار توضیح می‌دهد و چند نمونه قرآنی از کتاب‌های معانی و بیان، و تفاسیری مثل کشاف، جوامع و بیضاوی ارائه می‌دهد و نکات تفسیری قابل استفاده از این قواعد را توضیح می‌دهد و از طلاب می‌خواهد که برای هر کدام از این قواعد، مثلاً ده نمونه قرآنی دیگر با توضیح لازم، ارائه دهند. بحث باید به صورتی ارائه شود که همه مباحث بلاغی فوق، تمرین شود.

متن محوری: معانی القرآن ج ۱ و ۲

ارزشیابی: ۱۰ نمره به فعالیت کلاسی و ۱۰ نمره دیگر به امتحان آخر نیمسال اختصاص می‌یابد.

منابع:

۱. اسالیب البیان فی القرآن، سید جعفر حسینی.
۲. اسالیب المعانی فی القرآن، سید جعفر حسینی.
۳. اسالیب البدیع فی القرآن، سید جعفر حسینی.
۴. الاتقان از النوع الثانی و الخمسون تا النوع التاسع و الخمسون، سیوطی.
۵. تهذیب البلاغه، عبدالهادی الفضلی.
۶. جواهر البلاغه، احمد هاشمی.
۷. علوم بلاغت و اعجاز قرآن، دکتر یدالله نصیریان.
۸. در قلمرو بلاغت قرآن، محمد علوی مقدم.
۹. دلائل الاعجاز فی علم المعانی، علی بن محمد جرجانی.
۱۰. تلخیص البیان فی مجازات القرآن، سید رضی.
۱۱. کرانه‌ها، حسن عرفان.

بلاغت کاربردی ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۱۰۷

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری – عملی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تطبیق قواعد و وجوه بلاغی بر آیات قرآن کریم.

سرفصل:

○ بیان

- تشبیه
- حقیقت و مجاز
- استعاره
- کنایه

○ بدیع

- محسنات معنوی
- محسنات لفظی

روش اجرا:

استاد، در هر جلسه به ترتیب، قواعدی از بیان و بدیع را که کاربرد بیشتری در قرآن دارند، با تأکید بر نقش آن در تفسیر، به اختصار توضیح می‌دهد و چند نمونه قرآنی از کتاب‌های معانی و بیان، و تفاسیری مثل کشف، جوامع و بیضاوی ارائه می‌دهد و نکات تفسیری قابل استفاده از این قواعد را توضیح می‌دهد و از طلاب می‌خواهد که برای هر کدام از این قواعد، مثلاً ده نمونه قرآنی دیگر با توضیح لازم، ارائه دهند. بحث باید به صورتی ارائه شود که همه مباحث بلاغی، تمرین شود.

متن محوری: معانی القرآن ج ۲

ارزشیابی: ۱۰ نمره، به فعالیت کلاسی و ۱۰ نمره دیگر، به امتحان آخر نیم‌سال که می‌تواند از کل قرآن باشد، اختصاص می‌یابد.

منابع:

۱. اسالیب البیان فی القرآن، سید جعفر حسینی.
۲. اسالیب المعانی فی القرآن، سید جعفر حسینی.
۳. اسالیب البدیع فی القرآن، سید جعفر حسینی.
۴. الاتقان از النوع الثانی و الخمسون تا النوع التاسع و الخمسون، سیوطی.
۵. تهذیب البلاغۃ، عبدالهادی الفضلی.
۶. جواهر البلاغۃ، احمد هاشمی.
۷. علوم بلاغت و اعجاز قرآن، دکتر یدالله نصیریان.
۸. در قلمرو بلاغت قرآن، محمد علوی مقدم.
۹. دلائل الاعجاز فی علم المعانی، علی بن محمد جرجانی.
۱۰. تلخیص البیان فی مجازات القرآن، سید رضی.
۱۱. کرانه‌ها، حسن عرفان

مفردات قرآن

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۱۹

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت ترادف، اشتراک، وجوه و نظائر، لغات دخیل و معناشناسی قرآن

سر فصل:

○ مباحث نظری:

- ضرورت، تاریخچه و کتاب‌شناسی مفردات قرآن
- ارتباط دانش مفردات با دیگر شاخه‌های علم لغت، مثل فقه اللغة، غریب القرآن و ...
- بیان دیدگاه‌ها درباره لغت قرآن
- لغات دخیل در قرآن
- وجوه و نظائر در قرآن
- ترادف و اشتراک در قرآن
- نقش مفردات در ترجمه و تفسیر قرآن

○ واژه شناسی:

- واژه‌های خداشناسی (فاطر، الله، عزیز، سبحان، رحمت، قیوم و ...)
- واژه‌های پیامبرشناسی (نبی، رسول، هدی، بشری، انذار، وحی، بعثت، نزول و ...)
- واژه‌های معادشناسی (حشر، قیامت، برزخ، ساعه، ثواب، اجر و ...)
- واژه‌های انسان‌شناسی (بشر، انسان، نفس، روح، عقل، قلب، فؤاد و ...)
- واژه‌های اخلاقی (توبه، حب، خشیت، خوف، تزکیه، اخلاص، اسراف، ایمان، فسق، اثم و ...)
- واژه‌های سیاسی اجتماعی (عدل، ظلم، صلح، ولایت، حج، قتل، عهد و ...)

متن:

درآمدی بر دانش مفردات (آقای طیب حسینی)

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

- ۱- المعجم فی فقه لغة القرآن و سرّ بلاغته، محمد واعظ زاده خراسانی
- ۲- التحقيق فی کلمات القرآن، حسن مصطفوی
- ۳- واژه شناسی قرآن مجید، غلامعلی همائی
- ۴- المفردات فی غریب القرآن، راغب اصفهانی
- ۵- معارف قرآن، محمدتقی مصباح یزدی
- ۶- قاموس قرآن، علی‌اکبر قرشی
- ۷- وجوه القرآن، ابو‌عبدالرحمان الحیری النیسابوری
- ۸- مفردات قرآن، حمید محمدی

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۲۴

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت مبانی و قواعد تفسیر قرآن.

سرفصل:

- مفهوم‌شناسی: مبانی، اصول، قواعد، روش، گرایش، سبک
- ضرورت، پیشینه و کتابشناسی
- اقسام مبانی تفسیر
 - مبانی صدور و دلالی
 - مبانی اصلی و فرعی
- مبانی صدور
 - وحیانی بودن قرآن (و الفاظ قرآن)
 - عدم وقوع خطا در وحی
 - مصونیت پیامبر از خطا در اخذ و ابلاغ وحی
 - تحریف‌ناپذیری قرآن
- مبانی دلالی
 - امکان فهم قرآن
 - زبان قرآن
 - مخاطبان قرآن (عام یا خاص)
 - استقلال دلالی قرآن
 - لایه‌های معنایی قرآن
 - عصری بودن فهم قرآن
 - حجیت ظواهر قرآن
 - شأن نزول آیات
- مفهوم‌شناسی «قواعد تفسیر» و واژه‌های همسو (مبانی، مبادی، اصول، ضوابط و ...)
- اهمیت و ضرورت شناخت قواعد تفسیر (دلایل مورد نیاز به قواعد)
- تاریخچه بحث قواعد تفسیر قرآن
- کتاب‌شناسی بحث قواعد تفسیر قرآن
- قواعد عام تفسیر قرآن
 - قواعد عام تفسیر ۱ (قواعد مشترک میان تفسیر با اصول فقه و فقه)
 - قواعد عام تفسیر ۲ (قواعد مشترک میان تفسیر با ادبیات و لغت)
 - قواعد عام تفسیر ۳ (قواعد مشترک میان تفسیر با علوم قرآن)

○ قواعد خاص تفسیر قرآن

- قاعده سیاق
- قاعده جری و تطبیق
- قاعده ممنوعیت کاربرد اسرائیلیات و تفسیر به رأی
- قاعده پیوستگی و تناسب میان آیات
- قاعده عدم مخالفت تفسیر با قرآن و سنت قطعی
- قاعده عدم مخالفت تفسیر با عقل قطعی
- قاعده ضرورت ارجاع متشابه به محکمت قرآن

متون محوری:

مبانی و قواعد تفسیر، علی اکبر بابائی
روش تفسیر قرآن، محمود رجبی

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد. امتحان میان ترم این درس از ۲۰ برگزار می شود

منابع:

۱. مقدمه فی اصول التفسیر، ابن تیمیه.
۲. الاصول الاصلیه، فیض کاشانی.
۳. قرآن شناسی، مصباح یزدی.
۴. مبانی تفسیر قرآن، سید رضا مودب.
۵. مبانی و روشهای تفسیری، محمد کاظم شاکر.
۶. مبانی، اصول و روش تفسیری ملاصدرا، مجید فلاح پور.
۷. منطق تفسیر قرآن (۱) مبانی و قواعد تفسیر قرآن، محمد علی رضایی اصفهانی.
۸. روش شناسی تفسیر قرآن، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه.
۹. بازخوانی مبانی تفسیر قرآن، سید محمد رضا صفوی.
۱۰. ظاهرگرایی در فهم قرآن، محمد حسن محمدی مظفر.
۱۱. مبانی کلامی اجتهاد، هادوی.
۱۲. قواعد التفسیر لدى الشیعة و السنة، محمد فاکر میبدی.
۱۳. قواعد التفسیر جمعا و دراسه، خالد بن عثمان السبت.
۱۴. اصول التفسیر و قواعد، خالد عبد الرحمن العک.
۱۵. روش شناسی قرآن، محمود رجبی.
۱۶. دایرة المعارف قرآن، جلد ۸ مدخل تفسیر.
۱۷. مقدمه فی اصول التفسیر، ابن تیمیه.

شناسه درس: ۳۰۲۱۸۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت سیر پیدایش و تطور تفسیر، همراه با شناخت منابع مهم و نیز شناخت مفسران بزرگ.

سرفصل:

- کلیات
 - مفهوم شناسی «تفسیر»، «تاریخ تفسیر»، «تاریخ مفسران»
 - اهمیت و ضرورت شناخت تاریخ تفسیر و مفسران
 - ادبیات موضوع
- ادوار تفسیر
 - قرن اول تا سوم (پیدایش، شکل‌گیری و گسترش)
 - تفسیر در عصر پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم (ویژگی‌های تفسیر پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم و حجم تفاسیر برجای مانده از پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم)
 - تفسیر اهل بیت علیهم السلام
 - تفسیر در عصر صحابه (ویژگی‌ها و مفسران برجسته)
 - تفسیر در عصر تابعین (ویژگی‌ها و مفسران برجسته)
 - قرن چهارم (طبقه بندی علوم کلامی)
 - قرن پنجم (درخشش دانش کلامی)
 - قرن ششم (پدیدار شدن گرایش‌ها و روش‌های تفسیری)
 - قرن هفتم و هشتم و نهم (تنوع در تفسیر)
 - قرن دهم و یازدهم و دوازدهم (گسترش اخباری‌گری در شیعه و حاشیه و تعلیقه نویسی)
 - قرن سیزدهم (رکود در تفسیر)
 - قرن چهاردهم و پانزدهم (نهضت علمی جدید در پاسخ به شبهات عصری)

متون محوری:

آشنایی با تاریخ تفسیر و مفسران، آقای علوی مهر
التفسیر و المفسرون، محمدهادی معرفت

ارزشیابی: ۲۰ نمره به امتحان پایانی اختصاص دارد.

منابع:

۱. التفسیر و المفسرون، محمدحسین ذهبی.
۲. طبقات مفسران شیعه، عبدالرحیم عقیقی بخشایشی.
۳. تاریخ تفسیر قرآن، علی اکبر بابائی.
۴. آشنائی با تفاسیر قرآن و مفسران، رضا استادی.
۵. تاریخ تفسیر، عبدالوهاب طالقانی.
۶. تفسیر التابعین، محمد بن عبدالله خضیری.
۷. دایرة المعارف قرآن، ج ۸، مدخل تفسیر

روش‌ها و گرایشهای تفسیری

هدف: شناخت روش‌های عقلی، روایی، قرآن به قرآن و ... و شناخت گرایش‌های عرفانی، کلامی، فلسفی، ادبی و

سرفصل:

○ کلیات

- مفهوم شناسی «روش تفسیری» و «گرایش تفسیری» و واژگان همسو (مکتب، مذهب، اسلوب، اتجاه، لون و ...)
 - اهمیت و ضرورت شناخت روش‌ها و گرایش‌های تفسیر
 - تاریخچه بحث روش‌ها و گرایش‌های تفسیر (پیدایش و نگارش)
- روش‌های تفسیر قرآن

● تفسیر نقلی

- قرآن به قرآن (مفهوم شناسی، پیشینه، نقد و بررسی دیدگاه موافقان و مخالفان، مهمترین تفاسیر قرآن به قرآن و گونه‌های تفسیر قرآن به قرآن)
- قرآن به سنت (مفهوم شناسی، پیشینه، نقد و بررسی دیدگاه موافقان و مخالفان، مهمترین تفاسیر قرآن به سنت و گونه‌های تفسیر قرآن به سنت)

● تفسیر غیر نقلی

- تفسیر عقلی (مفهوم شناسی، پیشینه، نقد و بررسی دیدگاه موافقان و مخالفان، مهمترین تفاسیر عقلی و گونه‌های تفسیر عقلی)
- تفسیر شهودی (مفهوم شناسی، پیشینه، نقد و بررسی دیدگاه موافقان و مخالفان، مهمترین تفاسیر شهودی و گونه‌های تفسیر شهودی)
- تفسیر جامع (مفهوم شناسی، پیشینه، نقد و بررسی دیدگاه موافقان و مخالفان، مهمترین تفاسیر جامع و گونه‌های تفسیر جامع)

متن: مبانی و قواعد تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی.

ارزشیابی: ۲۰ نمره به امتحان پایانی اختصاص دارد.

منابع:

۱. منطق تفسیر قرآن ۲ (روش‌ها و گرایش‌های تفسیر قرآن)، محمدعلی رضایی اصفهانی.
۲. المناهج التفسیریة، جعفر سبحانی.
۳. المنهج الاثری فی تفسیر القرآن الکریم، هدی جاسم ابو طبره.
۴. بحوث فی اصول التفسیر و مناهجه، فهد رومی.
۵. المنهاج التفسیریة عند الشیعة و السنة، محمدعلی اسدی نسب.
۶. مبانی و روش‌های تفسیری، محمد کاظم شاکر.
۷. روش‌های تفسیر قرآن، سید رضا مودب.
۸. روش‌ها و گرایش‌های تفسیری، حسین علوی مهر.
۹. روش شناسی تفسیر قرآن، محمود رجبی.
۱۰. اتجاهات التفسیر فی القرآن الرابع عشر، فهد رومی.
۱۱. گرایش‌های تفسیری در میان مسلمانان، ایگناس گلدزیهر، ترجمه سید ناصر طباطبائی.
۱۲. دایرة المعارف قرآن، ج ۸، مدخل تفسیر

تفسیر ترتیبی ۱

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل:

تعدادی از آیات سوره آل عمران (به انتخاب استاد به میزان ۲ واحد درسی) از دو تفسیر روض الجنان و تفسیر نمونه.

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ابوالفتوح رازی.
۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی.
۴. کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
۵. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی.
۶. التفسیر الاثری الجامع، محمد هادی معرفت.
۷. الصافی، محسن فیض کاشانی.
۸. الکاشف، محمد جواد مغنیه.
۹. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
۱۰. تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
۱۱. مخزن العرفان، نصرت امین.
۱۲. الکشاف عن حقایق التنزیل و عیون الأقاویل، جارالله زمخشری.
۱۳. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر ترتیبی ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل:

تعدادی از آیات سوره‌های مؤمنون و انبیاء (به انتخاب استاد به میزان ۲ واحد درسی) از دو تفسیر مخزن العرفان و تفسیر صافی؛

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ابوالفتوح رازی.
۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی.
۴. کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
۵. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی.
۶. التفسیر الاثری الجامع، محمد هادی معرفت.
۷. الکاشف، محمد جواد مغنیه.
۸. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
۹. تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
۱۰. الکشاف عن حقایق التنزیل و عیون الأقاویل، جارالله زمخشری.
۱۱. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر ترتیبی ۳

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل: تعدادی از آیات سوره‌های قصص و طه (به انتخاب استاد به میزان ۲ واحد درسی) از دو تفسیر نورالثقلین و تفسیر بیضاوی

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

- ۱- التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
- ۲- روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ابوالفتوح رازی.
- ۳- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی.
- ۴- کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
- ۵- المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی.
- ۶- التفسیر الاثری الجامع، محمد هادی معرفت.
- ۷- الصافی، محسن فیض کاشانی.
- ۸- الکاشف، محمد جواد مغنیه.
- ۹- آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
- ۱۰- تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
- ۱۱- مخزن العرفان، نصرت امین.
- ۱۲- الکشاف عن حقایق التنزیل و عیون الأقاویل، جارالله زمخشری.
- ۱۳- جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر ترتیبی ۴

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۳۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل:

کل تفسیرالبیانی بنت الشاطی

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیرالقران، ابوالفتوح رازی.
۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی.
۴. کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
۵. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی.
۶. التفسیر الاثری الجامع، محمدهادی معرفت.
۷. الصافی، محسن فیض کاشانی.
۸. الکاشف، محمد جواد مغنیه.
۹. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
۱۰. تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
۱۱. مخزن العرفان، نصرت امین.
۱۲. الکشاف عن حقایق التنزیل و عیون الأقاویل، جارالله زمخشری.
۱۳. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر تریبی ۵

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۳۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل:

تعدادی از آیات سوره‌های حجرات، طلاق و اسراء (به انتخاب استاد به میزان ۲ واحد درسی) از دو تفسیر المیزان و شبر.

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیرالقران، ابوالفتوح رازی.
۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی.
۴. کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
۵. التفسیر الاثری الجامع، محمدهادی معرفت.
۶. الصافی، محسن فیض کاشانی.
۷. الکاشف، محمد جواد مغنیه.
۸. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
۹. تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
۱۰. مخزن العرفان، نصرت امین.
۱۱. الکشاف عن حقایق التنزیل و عیون الأقاویل، جارالله زمخشری.
۱۲. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر ترتیبی ۶

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۳۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل:

سوره‌های یس و الرحمن از تفسیر مجمع البیان

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیرالقران، ابوالفتوح رازی.
۳. کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
۴. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی.
۵. التفسیر الاثری الجامع، محمدهادی معرفت.
۶. الصافی، محسن فیض کاشانی.
۷. الکاشف، محمد جواد مغنیه.
۸. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
۹. تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
۱۰. مخزن العرفان، نصرت امین.
۱۱. الکشاف عن حقایق التنزیل و عیون الأقاویل، جارالله زمخشری.
۱۲. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر ترتیبی ۷

شناسه درسی: ۳۰۲۱۲۳۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل:

تعدادی از آیات سوره انعام (به انتخاب استاد به میزان ۲ واحد درسی) از تفسیر کشاف

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی.
۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ابوالفتوح رازی.
۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی.
۴. کنز الدقائق و بحر الغرائب، میرزا محمد مشهدی.
۵. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی.
۶. التفسیر الاثری الجامع، محمد هادی معرفت.
۷. الصافی، محسن فیض کاشانی.
۸. الکاشف، محمد جواد مغنیه.
۹. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن، محمد جواد بلاغی.
۱۰. تفسیر عاملی، ابراهیم عاملی، تصحیح: علی اکبر غفاری.
۱۱. مخزن العرفان، نصرت امین.
۱۲. جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی.

تفسیر موضوعی ۱

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۳۴

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با چیستی و معانی تفسیر موضوعی و گونه‌های آن.

سرفصل:

- تعریف لغوی و اصطلاحی
- تاریخچه
- اقسام تفسیر موضوعی
- روش تحقیق موضوعی در قرآن کریم
- آسیب‌شناسی تفسیر موضوعی
- گونه‌شناسی موضوعات قرآنی
- معرفی تفاسیر موضوعی

متن: ---

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد

منابع:

۱. پیام قرآن، ناصر مکارم شیرازی.
۲. منشور جاوید، جعفر سبحانی.
۳. تفسیر موضوعی قرآن کریم، عبدالله جوادی آملی.
۴. مبانی تفسیر موضوعی، بهروز یدالله پور.
۵. تفسیر موضوعی، چیستی، بنیان‌ها و پیش‌فرض‌ها، سید هدایت جلیلی.
۶. روش تحقیق موضوعی در قرآن کریم، حسین مرادی زنجانی و محمد علی لسانی فشارکی.
۷. دایرة المعارف قرآن کریم، جلد ۸، مدخل تفسیر موضوعی، سید محمود طیب حسینی.
۸. مباحث فی التفسیر الموضوعی، مصطفی مسلم.

تفسیر موضوعی ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۰۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر موضوعی ۱

هدف: شناخت سنت‌های الهی حاکم بر جوامع انسانی و جامعه مطلوب از دیدگاه قرآن کریم.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، اهداف، تاریخچه، جامعه در قرآن و سنت پذیری جامعه در قرآن)
- انواع سنت‌های الهی مطرح در قرآن
- ویژگی‌های سنت‌های الهی در قرآن
- روش کلی قرآن در مطرح نمودن سنت‌های الهی
- رابطه سنت‌های الهی و تفاوت آنها با یکدیگر از نگاه قرآن
- تطبیقات و مصادیق هریک از سنت‌های الهی در قرآن
- مراحل تحول و تکامل جوامع بشری از نگاه قرآن
- آینده بشریت و جوامع انسانی از نگاه قرآن

متن: ---

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد

منابع:

۱. جامعه و تاریخ، مرتضی مطهری.
۲. جامعه و تاریخ، محمدتقی مصباح یزدی.
۳. المدرسة القرآنیة: التفسیر الموضوعی و التفسیر التجزیئی فی القرآن الکریم، سید محمدباقر صدر.
۴. المجتمع الانسانی فی القرآن، سید محمدباقر حکیم.

سرفصل:

- کلیات: موضوع شناسی، ادبیات و قلمرو، روش
- نبوت و رسالت از نگاه قرآن
- فلسفه نبوت و رسالت از نگاه قرآن
- ضرورت نبوت
- پیامبران و گونه‌های رسالت انبیاء
- روش‌های تبلیغی پیامبران
- وحی و اعجاز
- عصمت انبیا در قرآن
- نبوت خاصه در قرآن. (پیامبر اسلام)
- رابطه امامت و نبوت در قرآن
- مقام و جایگاه امام
- رسالت امام در قرآن
- اهل بیت در قرآن
- روایات ناظر به امام زمان ع در قرآن

متن: ---

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد

منابع:

۱. تفسیر موضوعی، وحی و نبوت در قرآن، عبدالله جوادی آملی
۲. روشی تازه در تفسیر موضوعی، نبوت عامه در قرآن مجید، ناصر مکارم شیرازی
۳. روشی تازه در تفسیر موضوعی: نبوت خاصه در قرآن مجید، ناصر مکارم شیرازی
۴. معالم النبوه فی القرآن الکریم، جعفر سبحانی.
۵. آیه التطهیر، محمد مهدی آصفی
۶. بررسی شخصیت اهل بیت در قرآن به روش قرآن به قرآن، ولی الله نقی پور.
۷. اهل بیت در قرآن، فتح الله نجارزادگان.

تفسیر موضوعی ۴

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۰۷

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر موضوعی ۱

هدف: شناخت جایگاه زن و خانواده در قرآن و پاسخ به پرسش‌های مطرح در این زمینه.

سرفصل:

○ کلیات

- مفهوم شناسی: زن، خانواده، تفسیر و تفسیر موضوعی
- اهمیت و ضرورت بحث
- جایگاه زن و خانواده در قرآن (معرفی زنان الگو)
- روش شناسی و منبع شناسی (منابع مکتوب، موسسات، سایت ها، نرم افزارها، کتابخانه های تخصصی و ...)

○ زن در قرآن

- زن و مرد، تساوی یا تشابه
- ارث
- دیه

• شهادت (گواهی)

• قضاوت

• حجاب و عفاف

• استقلال اقتصادی

○ خانواده در قرآن

• مهریه

• قوامیت

• تعدد زوجات

• تنظیم خانواده

• حضور اجتماعی زن و رابطه آن با خانواده

• حقوق متقابل زوجین

• طلاق

• تربیت فرزند

----- متن: -----

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد

منابع:

۱. تفاسیر قرآن.
۲. جایگاه بانوان در اسلام، حسین نوری همدانی.
۳. زن در آئینه جلال و جمال، عبدالله جوادی آملی.
۴. شخصیت زن از دیدگاه قرآن، هادی دوست محمدی.

۵. زنان و سه پرسش اساسی، سعید داوودی.
۶. زن در تاریخ و اندیشه اسلامی، فتحیه فتاحی زاده.
۷. قرآن و مقام زن، سید علی کمالی دزفولی.
۸. اسلام، زن و جستاری تازه، علامه سید محمد حسین فضل الله.
۹. نظام خانواده در اسلام، حسین انصاریان.
۱۰. نظام حقوق زن در اسلام، مرتضی مطهری.
۱۱. فلسفه حجاب، مرتضی مطهری.
۱۲. مجموعه مقالات مهدی مهریزی درباره زن.
۱۳. شخصیت زن در اسلام، مهدی مهریزی.
۱۴. اسلام و تفاوت های جنسیتی، حسین بستان.
۱۵. زن در فرهنگ و اندیشه اسلامی: جستاری در هستی شناسی زن، اسدالله جمشیدی، غلامعلی عزیزی کیا، حسن زارع، احمد طاهری نیا.

سرفصل:

- مفاهیم و ادبیات
- اخلاق دینی و غیر دینی - رابطه دین و اخلاق
- قرآن و اخلاق (اخلاق پژوهی قرآن)
- رویکرد اخلاقی قرآن
 - وظیفه‌گرا، غایت‌گرا
 - فضیلت‌گرا، رفتارگرا
- خاستگاه تکلیف اخلاقی از نظر قرآن
 - ترس
 - علم
 - عشق
- تضمین‌های اخلاقی قرآن
 - غرامتی
 - ترمیمی
- اخلاقیات قرآن
 - اخلاق فردی
 - اخلاق اجتماعی
- غایات اخلاق در قرآن
 - غایت اخلاق فردی
 - غایت اخلاق اجتماعی
- ادبیات اخلاقی قرآن
 - اخلاق روایی یا داستانی
 - تنبیهات اخلاقی
 - تشویق‌های اخلاقی

متن:-----

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد

منابع:

۱. مفاهیم اخلاقی در قرآن، توشیهیکو ایزوتسو.
۲. معارف قرآن (اخلاق در قرآن)، محمد تقی مصباح یزدی
۳. درآمدی بر مبانی ارزش‌ها، سید احمد رهنمائی.
۴. اخلاقیات تطبیقی، عباس اشرفی.
۵. اخلاق در قرآن، ناصر مکارم شیرازی.

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۳۷

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر موضوعی ۱.

هدف: شناخت معارف قرآنی در خصوص توحید و اسماء و صفات الهی.

سرفصل:

تفسیر موضوعی ۶

- کلیات: ادبیات و قلمرو موضوع؛ پیشینه و مسایل
- شناخت شناسی خدا در قرآن
 - امکان شناخت خدا
 - الزام شناخت خدا
 - راه های شناخت خدا
- وجود شناسی خدا در قرآن (دلایل اثبات وجود خدا در قرآن)
- صفات خدا در قرآن
 - صفات ثبوتی
 - صفات سلبی
 - صفات کمالیه
 - صفات جلالیه
- توحید و یکتاپرستی در قرآن (معنا، اهمیت، انواع و دلایل توحید)
- مذمت و نهی از شرک در قرآن
- رابطه خدا و انسان در قرآن

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام تحقیقات مربوطه اختصاص دارد

منابع:

۱. خداشناسی در قرآن، مصباح یزدی.
۲. تفسیر موضوعی: جلد دوم توحید در قرآن، جوادی آملی.
۳. پیام قرآن: خداشناسی، ناصر مکارم شیرازی.
۴. منشور جاوید (خداشناسی)، جعفر سبحان.
۵. بررسی علمی خداشناسی در قرآن، محمود شکیب انصاری.
۶. خدا و انسان در قرآن، ایزدتسو، ترجمه احمد آرام.
۷. صفات خدا در قرآن، کبری محمدی.
۸. پرسمان خداشناسی در قرآن، موسی سلیمانی.

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۱۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت تحلیلی اعجاز قرآن، دلایل و وجوه آن و نقد و بررسی شبهات

سرفصل:

- کلیات: مفهوم شناسی، پیشینه بحث از اعجاز قرآن و معرفی منابع اعجاز قرآن
 - تحدی
 - معنا شناسی و بررسی آیات تحدی، قلمرو و گزارش از معرضان قرآن
 - بررسی، تحلیل و نقد قول به صرفه
 - بررسی، تحلیل و نقد شبهات اعجاز بیانی
 - بررسی، تحلیل و نقد شبهات اعجاز هنری (تصویرگری قرآن)
 - بررسی، تحلیل و نقد شبهات عدم اختلاف در آیات (بررسی آیات به ظاهر متعارض)
 - بررسی، تحلیل و نقد شبهات اعجاز عددی
 - بررسی، تحلیل و نقد شبهات اعجاز علمی
 - بررسی، تحلیل و نقد شبهات اعجاز تشریحی و اخبار غیبی (مفهوم غیب در قرآن و انواع اخبار غیبی در قرآن)
- تذکره:** لازم است استاد محترم، در نقد اقوال اهل سنت، نسبت به مواضع مخالف دیدگاه شیعه، نگاه نقادانه داشته باشد. یادآور می‌شود استاد، ذیل هر بحث، شبهات مهم آن بحث را نقد و بررسی می‌کند.
- متن محوری:** تلخیص التمهید، ج ۲، محمدهادی معرفت.
- ارزشیابی:** ۱۷ نمره به امتحان پایانی، ۳ نمره به انجام تحقیق توسط طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. بیان فی تفسیر القرآن، سید ابوالقاسم خویی.
۲. اعجاز القرآن، ابوبکر باقلانی.
۳. اعجاز از نظر عقل و قرآن، سید محمد حسین طباطبایی.
۴. النکت فی اعجاز القرآن، علی بن عیسی الرمانی.
۵. معجزه شناسی، محمد باقر سعیدی روشن.
۶. المعجزة الخالدة، هبة الدین شهرستانی.
۷. دلایل الاعجاز فی القرآن، عبد القاهر جرجانی.
۸. حقائق و اباطیل حول اعجاز القرآن، علی البدری.
۹. الاعجاز العددی، عبد الرزاق نوفل.
۱۰. اشارات علمی اعجاز آمیز قرآن، محمدعلی رضایی اصفهانی.
۱۱. اعجاز قرآن و مصونیت از تحریف، محمدجواد اسکندرلو.
۱۲. اعجاز القرآن، رضا مودب.
۱۳. الاتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی.

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۱۶

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل اصالت و عدم تحریف قرآن کریم و پاسخ به شبهات پیرامون آن.

سرفصل:

- کلیات: مفهوم شناسی، ضرورت و اهمیت و پیشینه و منبع شناسی.
- بررسی دلائل عدم تحریف قرآن.
- ادله قرآنی - ادله روایی - ادله عقلی - ادله تاریخی
- بررسی و نقد ادله معتقدان به تحریف قرآن (مسلمانان و مستشرقان)
 - جمع آوری قرآن و تحریف
 - روایات و تحریف
 - قرائات و تحریف
 - نسخ و تحریف

متن محوری: صیانه القرآن عن التحریف، محمد هادی معرفت.

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی، ۳ نمره به انجام تحقیق توسط طلبه اختصاص دارد.

منابع:

۱. البیان فی تفسیر القرآن، سید ابوالقاسم خویی.
۲. سلامة القرآن عن التحریف، فتح الله نجارزادگان.
۳. التحقيق فی نفی التحریف عن القرآن الکریم، سیدعلی حسینی میلانی.
۴. نزاهة القرآن من التحریف، عبدالله جوادی آملی.
۵. افسانه تحریف قرآن، رسول جعفریان.
۶. القرآن الکریم و روایات المدرستین، سیدمرتضی عسکری.
۷. علوم القرآن عند المفسرین، ج ۱، دفتر تبلیغات اسلامی.
۸. تنزیه تنزیل، هبة الله شهرستانی.
۹. نزاهة القرآن فی نفی التحریف عن القرآن الکریم، سیدعلی حسینی میلانی.
۱۰. البرهان علی عدم تحریف القرآن، مهدی بروجردی.
۱۱. الاتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی.

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۲۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت و تحلیل نظرات گوناگون پیرامون زبان قرآن.

سرفصل:

- کلیات: مفهوم شناسی، ضرورت و اهمیت، پیشینه و منبع شناسی
- بررسی دیدگاه‌های گوناگون درباره زبان دین (بی معنایی، کارکرد گرای، نماد گرای و واقع گرای)
- بررسی و تحلیل دیدگاه‌های گوناگون درباره زبان قرآن
 - تک بعدی بودن زبان قرآن (ظاهر گرای)
 - چند بعدی بودن زبان قرآن (تأویل گرای یا بطن گرای)
 - نمادین بودن زبان قرآن (رمز گرای / اسطوره گرای)
 - عرفی بودن زبان قرآن
 - عربی مبین بودن زبان قرآن (دیدگاه آقای لسانی فشارکی)
- ویژگی‌های زبان قرآن

متن محوری: تحلیل زبان قرآن - آقای سعیدی روشن

ارزشیابی:

۱۷ نمره به امتحان پایانی، و ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد

منابع:

۱. زبان دین و قرآن، ابوالفضل ساجدی.
۲. تحلیل زبان قرآن و روش شناسی فهم آن، محمد باقر سعیدی روشن.
۳. زبان قرآن، مقصود فراست خواه.
۴. زبان قرآن و مسائل آن، محمد باقر سعیدی روشن.
۵. زبان دین، امیرعباس علی زمانی.
۶. درآمدی بر زبان قرآن، حمیدآریان.
۷. زبان قرآن، محمدعلی لسانی فشارکی.
۸. درآمدی بر معاشناسی قرآن، جعفر نکونام.

علوم قرآن ۴

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۱۸

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تحلیل و نقد آراء گوناگون پیرامون محکم و متشابه - تأویل.

سرفصل:

- محکم و متشابه.
- کلیات: مفهوم شناسی (محکم، متشابه و کاربرد قرآنی)، اهمیت و ضرورت، پیشینه و منبع شناسی
- حکمت وجود متشابهات
- اقسام تشابه
- راه برطرف شدن تشابه
- نمونه هایی از آیات متشابه
- تأویل
- کلیات: مفهوم شناسی و کاربرد قرآنی آن، اهمیت و ضرورت، پیشینه و منبع شناسی
- تفاوت تأویل، تفسیر و هرمنوتیک
- عالمان به تأویل (بررسی، تحلیل و نقد نظرات از دیدگاه فریقین)
- ضوابط تأویل صحیح
- نمونه هایی از تأویل آیات (محکم و متشابه)

متن محوری: تلخیص التمهید، ج ۱، محمدهادی معرفت.

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی، و ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد

منابع:

۱. قرآن شناسی، ج ۲، محمد تقی مصباح یزدی.
۲. پژوهشی در محکم و متشابه، محمداسعدی و طیب حسینی.
۳. الاتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی.
۴. البرهان فی علوم القرآن، محمد بن بهادر زرکشی.
۵. علوم القرآن عند المفسرین، ج ۳، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۶. منشور جاوید، ج ۳، جعفر سبحانی.
۷. قرآن در اسلام، سید محمد حسین طباطبایی.
۸. بطن متن قرآن، تأویل و هرمنوتیک، حسن بلخاری.
۹. متشابهات القرآن، شیخ خلیل یاسین.
۱۰. متشابه القرآن، قاضی عبد الجبار.
۱۱. حقائق التأویل فی متشابه التنزیل، محمد بن حسین شریف الرضی.
۱۲. تأویل متشابهات القرآن، ابن شهر آشوب.
۱۳. الأکلیل فی المتشابه و التأویل، ابن تیمیه.
۱۴. روش های تأویل قرآن، محمد کاظم شاکر.
۱۵. التمهید فی علوم قرآن ج ۶، محمدهادی معرفت.

هدف: شناخت تطبیقی مباحث مهم قرآن کریم و کتاب مقدس یهودیان و مسیحیان.

سرفصل:

○ مباحث بیرونی

- نام شناسی قرآن و کتاب مقدس
- ساختار و اندام شناسی قرآن و کتاب مقدس و شیوه آدرس دهی به کتاب
- تاریخ و سیر تکون قرآن و کتاب مقدس
- حجیت، گونه‌ها و معیار در قرآن و کتاب مقدس
- سنت تفسیر و ترجمه قرآن و کتاب مقدس

○ مباحث محتوایی

- مقایسه محتوایی قرآن و کتاب مقدس
 - ◇ تاریخ و گزاره‌های خبری
 - ◇ اخلاق
 - ◇ شرعیات
- خدا شناسی
 - ◇ اسامی و صفات خدا
 - ◇ وجود شناسی
 - ◇ شناخت شناسی
- پیامبران (حضرت آدم، ابراهیم، موسی و عیسی علیهم السلام)
- معاد و آخرت شناسی
- کتاب مقدس از نگاه قرآن

متن: قرآن و کتاب مقدس (مقایسه ساختار و محتوا)، مهرباب صادق نیا.

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به فعالیت کلاسی اختصاص دارد.

منابع:

۱. اسامی و صفات خدا در قرآن و کتاب مقدس، مرضیه شنکایی.
۲. وحی تطبیقی در اسلام و مسیحیت، محمد رضا زیبایی نژاد.
۳. انبیاء بنی اسرائیل و قصصهم فی القرآن، احمد شبلی.
۴. اخلاق بین ادیان، مهرباب صادق نیا.
۵. درون مایه‌های مشترک قرآن و کتاب مقدس، دنیز ماسون، ترجمه: فاطمه سادات تهمانی.
۶. بشارات عهدین، محمد صادقی طهرانی

آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۱

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۲۸

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن.

سرفصل:

- کلیات: مفهوم شناسی «ترجمه»، «ترجمه قرآن»، «مبانی ترجمه قرآن»، «قواعد ترجمه قرآن» و «رابطه ترجمه با تفسیر قرآن»، پیشینه و منبع شناسی
- امکان و جواز ترجمه قرآن (بررسی دیدگاه‌های موافقان و مخالفان)
- مبانی عام ترجمه قرآن
- مبانی خاص ترجمه قرآن (فقهی، قرائی، ادبی، تفسیری، زبان شناختی، روش شناختی)

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع: (مربوط به آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۱ و ۲)

۱. درس نامه ترجمه: اصول، مبانی و فرایند ترجمه قرآن، محمد حسن جواهری.
۲. روش شناسی ترجمه قرآن کریم، محمد حسن جواهری.
۳. اصول و مبانی ترجمه قرآن (همراه با نقد و بررسی ترجمه حزب اول قرآن کریم از ۵ ترجمه)، علی نجا.
۴. تاریخ ترجمه از عربی به فارسی (از آغاز تا عصر صفوی)، آذرتاش آذرنوش.
۵. ترجمه‌های ممتاز قرآن در ترازوی نقد، محمدعلی کوشا.
۶. خدمت و خیانت مترجمان قرآن (نقدی بر عملکرد مترجمان اروپایی)، پروفیسور آربری؛ ترجمه: محمد رسول دریایی.
۷. جستارهای علمی و پژوهشی در باب ترجمانی متون مقدس (یادگارنامه فیض الاسلام)، ترجمه: حسن هژیر.
۸. روش شناسی ترجمه قرآن، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۹. دایره‌المعارف قرآن مقاله "ترجمه قرآن".
۱۰. دانشنامه جهان اسلام مقاله "ترجمه قرآن".
۱۱. مقالات فصلنامه ترجمان وحی.
۱۲. درسه حول ترجمه القرآن الکریم، احمد ابراهیم مهنه.
۱۳. حدث الاحداث فی الاسلام: الاقدام علی الترجمة القرآن، محمد سلیمان عناره.
۱۴. بحث فی ترجمه القرآن الکریم و احکامها، محمد مصطفی مراغی.
۱۵. الادله العلمیه علی جواز ترجمه معانی القرآن الی اللغات الاجنبیه. محمد فرید وجدی.
۱۶. ترجمه‌های فارسی قرآن کریم.

آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۲۲۹

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۱

هدف: شناخت مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن.

سرفصل:

- گونه شناسی ترجمه قرآن
- قواعد ترجمه قرآن (سلالت در ترجمه، امانت در ترجمه، تفکیک متن از زواید، رعایت علایم نگارشی و ویرایشی، رعایت اختصار، نظم و همگونی، توجه دقیق به دلالت‌های آیه)
- آشنایی با ترجمه‌های قرآن (با تأکید بر ترجمه‌های فارسی متقدمان، متاخران، مستشرقان)

ارزشیابی: ۱۷ نمره به امتحان پایانی و ۳ نمره به انجام فعالیت‌های کلاسی طلبه اختصاص دارد.

منابع: (مربوط به آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۱ و ۲)

۱. درس نامه ترجمه: اصول، مبانی و فرایند ترجمه قرآن، محمد حسن جواهری.
۲. روش شناسی ترجمه قرآن کریم، محمد حسن جواهری.
۳. اصول و مبانی ترجمه قرآن (همراه با نقد و بررسی ترجمه حزب اول قرآن کریم از ۵ ترجمه)، علی نجا.
۴. تاریخ ترجمه از عربی به فارسی (از آغاز تا عصر صفوی)، آذرتاش آذرنوش.
۵. ترجمه‌های ممتاز قرآن در ترازوی نقد، محمدعلی کوشا.
۶. خدمت و خیانت مترجمان قرآن (نقدی بر عملکرد مترجمان اروپایی)، پروفیسور آربری؛ ترجمه: محمد رسول دریایی.
۷. جستارهای علمی و پژوهشی در باب ترجمانی متون مقدس (یادگارنامه فیض الاسلام)، ترجمه: حسن هژیر.
۸. روش شناسی ترجمه قرآن، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۹. دایره المعارف قرآن مقاله "ترجمه قرآن".
۱۰. دانشنامه جهان اسلام مقاله "ترجمه قرآن".
۱۱. مقالات فصلنامه ترجمان وحی.
۱۲. درسه حول ترجمه القرآن الکریم، احمد ابراهیم مهنه.
۱۳. حدث الاحداث فی الاسلام: الاقدام علی الترجمة القرآن، محمد سلیمان عناره.
۱۴. بحث فی ترجمه القرآن الکریم و احکامها، محمد مصطفی مراغی.
۱۵. الادله العلمیه علی جواز ترجمه معانی القرآن الی اللغات الاجنبیه. محمد فرید وجدی.
۱۶. ترجمه‌های فارسی قرآن کریم.

آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۳

شناسه درس: ۳۰۲۱۳۳۰

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری - عملی

پیش‌نیاز: آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۲

هدف: شناخت مبانی، قواعد و روش‌های کاربردی ترجمه قرآن.

سرفصل:

○ نقد ترجمه های فارسی قرآن

• آسیب شناسی ترجمه های قرآن (بررسی لغزشگاه ها)

• نقد ترجمه های فارسی (متقدمان، متاخران، مستشرقان)

○ ترجمه فارسی مهم ترین آیات مربوط به زن و خانواده

ارزشیابی: ۱۰ نمره به امتحان پایانی و ۱۰ نمره به کار عملی توسط طلبه اختصاص دارد.

منابع: (مربوط به آشنایی با مبانی و قواعد ترجمه قرآن ۱ و ۲ و ۳)

۱. درس نامه ترجمه: اصول، مبانی و فرایند ترجمه قرآن، محمد حسن جواهری.
۲. روش شناسی ترجمه قرآن کریم، محمد حسن جواهری.
۳. اصول و مبانی ترجمه قرآن (همراه با نقد و بررسی ترجمه حزب اول قرآن کریم از ۵ ترجمه)، علی نجا.
۴. تاریخ ترجمه از عربی به فارسی (از آغاز تا عصر صفوی)، آذرتاش آذرنوش.
۵. ترجمه های ممتاز قرآن در ترازوی نقد، محمدعلی کوشا.
۶. خدمت و خیانت مترجمان قرآن (نقدی بر عملکرد مترجمان اروپایی)، پروفیسور آربری؛ ترجمه: محمد رسول دریایی.
۷. جستارهای علمی و پژوهشی در باب ترجمانی متون مقدس (یادگارنامه فیض الاسلام)، ترجمه: حسن هژیر.
۸. روش شناسی ترجمه قرآن، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۹. دایره المعارف قرآن مقاله "ترجمه قرآن".
۱۰. دانشنامه جهان اسلام مقاله "ترجمه قرآن".
۱۱. مقالات فصلنامه ترجمان وحی.
۱۲. دراسه حول ترجمه القرآن الکریم، احمد ابراهیم مهنه.
۱۳. حدث الاحداث فی الاسلام: الاقدام علی الترجمة القرآن، محمد سلیمان عناره.
۱۴. بحث فی ترجمه القرآن الکریم و احکامها، محمد مصطفی مراعی.
۱۵. الادله العلمیه علی جواز ترجمه معانی القرآن الی اللغات الاجنبیه. محمد فرید وجدی.
۱۶. ترجمه های فارسی قرآن کریم.

متون عربی معاصر ۱

شناسه درس: ۳۰۲۱۱۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی و اصطلاحات رایج معاصر در زمینه تفسیر و علوم قرآنی.

سرفصل:

متن‌هایی به عربی جدید از مجلات و کتابهای تخصصی در زمینه تفسیر و علوم قرآنی انتخاب می‌شود و در آغاز نیمسال تحصیلی در اختیار طلاب قرار می‌گیرد.

طلاب برای هر جلسه بین ۳ تا ۵ صفحه از متن را به منظور درک مطلب، اعراب‌گذاری و ترجمه می‌کنند و استاد تنها به رفع اشکال و بیان دقایق متن می‌پردازد

متن: نصوص القرآنیة

محدوده: از ابتدای کتاب تا پایان المستوی الاول

ارزشیابی:

۵ نمره از نمره درس، به فعالیت کلاسی اختصاص می‌یابد.

در هر نیمسال، به هر فرد، حدود ۱۰ صفحه متن عربی جدید در زمینه گرایش، داده می‌شود تا آن متن را اعراب‌گذاری و ترجمه نماید که ۷ نمره از نمره درس را به خود اختصاص می‌دهد.

۸ نمره دیگر، به امتحان آخر نیمسال اختصاص می‌یابد.

منابع:

۱. روزنامه‌های چاپ عربی موجود در ایران؛ از جمله:

• الوفاق

• الکیهان العربی

۲. روزنامه‌ها و خبرگزاری‌های عرب زبان؛ اعم از خبرگزاری‌های دینی و عمومی؛ از قبیل:

• قناة الكوثر الفضائیة (www.alkawthartv.ir)

• قناة العالم الإخبارية (<http://www.alalam.ir>)

• الشرق الأوسط: جريدة العرب الدولية (www.aawsat.com)

۳. فرهنگ معاصر (عربی - فارسی)، د. عبدالنبی قیوم

۴. المنجد فی اللغة العربیة المعاصرة، دارالمشرق، عدة من المؤلفین

۵. المعجم الوسیط، مجمع اللغة العربیة، مکتبة الاسلامیة

۶. فرهنگ فرزانه (فارسی - عربی)، د. سید حمید طبیبیان

۷. فرهنگ نبراس (نرم افزار رایانه‌ای)

متون عربی معاصر ۲

شناسه درس: ۳۰۲۱۱۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی و اصطلاحات رایج معاصر در زمینه تفسیر و علوم قرآنی.

سرفصل:

متن‌هایی به عربی جدید از مجلات و کتابهای تخصصی در زمینه تفسیر و علوم قرآنی انتخاب می‌شود و در آغاز نیمسال تحصیلی در اختیار طلاب قرار می‌گیرد.

طلاب برای هر جلسه بین ۳ تا ۵ صفحه از متن را به منظور درک مطلب، اعراب‌گذاری و ترجمه می‌کنند و استاد تنها به رفع اشکال و بیان دقایق متن می‌پردازد

متن: نصوص القرآنیه

محدوده: از ابتدای المستوی الثانی تا پایان کتاب

ارزشیابی:

۵ نمره از نمره درس، به فعالیت کلاسی اختصاص می‌یابد.
در هر نیمسال، به هر فرد، حدود ۱۰ صفحه متن عربی جدید در زمینه گرایش، داده می‌شود تا آن متن را اعراب‌گذاری و ترجمه نماید که ۷ نمره از نمره درس را به خود اختصاص می‌دهد.
۸ نمره دیگر، به امتحان آخر نیمسال اختصاص می‌یابد.

منابع:

۸. روزنامه‌های چاپ عربی موجود در ایران؛ از جمله:
 - الوفاق
 - الکیهان العربی
۹. روزنامه‌ها و خبرگزاری‌های عرب زبان؛ اعم از خبرگزاری‌های دینی و عمومی؛ از قبیل:
 - قناة الكوثر الفضائیة (www.alkawthartv.ir)
 - قناة العالم الإخبارية (<http://www.alalam.ir>)
 - الشرق الأوسط: جريدة العرب الدولیة (www.aawsat.com)
۱۰. فرهنگ معاصر (عربی - فارسی)، د. عبدالنبی قییم
۱۱. المنجد فی اللغة العربیة المعاصرة، دارالمشرق، عدة من المؤلفین
۱۲. المعجم الوسیط، مجمع اللغة العربیة، مكتبة الاسلامیة
۱۳. فرهنگ فرزانه (فارسی - عربی)، د. سید حمید طیبیان
۱۴. فرهنگ نبراس (نرم افزار رایانه‌ای)

هدف: شناخت روش های مختلف پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع در تفسیر و علوم قرآن.

سرفصل:

◇ مفاهیم

- معرفی درس
- معرفی منابع اصلی و فرعی
- فرق روش و روش شناسی تحقیق

◇ انتخاب موضوع و روش

- انتخاب موضوع
- تبدیل موضع به مسئله
- تبیین مسئله
- انتخاب روش

◇ گردآوری داده

- داده های تجربی(مصاحبه ، مشاخره)
- داده های اسنادی - چگونگی انتخاب اسناد
- شیوه فیش برداری

◇ تحقیق یافته ها

- کدبندی - انتخابی

▪ آزاد

▪ محوری

- تحلیل اکتشافی
- تحلیل توصیفی
- تحلیل تبیینی و علت کاوانه
- تحلیل انتقادی
- تحلیل آمیزه ای

◇ روش نگارش و بازسازی

- فصل بندی و ساختار(فصل، بخش، گفتار، بند و ...)
- پاراگراف بندی
- شیوه ارجاعات(الگوهای مختلف)
- شیوه فهرست بندی

- شیوه ارائه فهرست منابع
- چکیده، مقدمه و ...

ارزشیابی:

هر دانش پژوه موظف است یک تحقیق در زمینه تفسیر یا علوم قرآن با ویژگیهای فوق ارائه دهد که ۱۰ نمره از ۲۰ نمره درس را به خود اختصاص می دهد. ۱۰ نمره دیگر، به امتحان آخر نیمسال اختصاص می یابد.

منابع:

۱. روش شناسی مطالعات دینی، احمد فرامرز قراملکی.
۲. روش تحقیق با تأکید بر علوم اسلامی، جعفر نکونام.
۳. روش های مطالعه و تحقیق با تأکید بر کتابخانه، خدابخش کرمی.
۴. درس نامه روش تحقیق، مجید طرقی.
۵. جزوه درسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، حمید آریان.
۶. بر بال قلم، سید ابوالقاسم ژرفا.
۷. بر سمند سخن، نادر وزین پور.
۸. لوازم نویسندگی، نادر ابراهیمی.
۹. ادبیات فارسی، حسین دهنوی.
۱۰. بهتر بنویسیم، رضا بابایی.

کارورزی و ارائه پژوهشی ۱

شناسه درس: ۳۰۲۲۰۳

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: روش تحقیق پیشرفته

هدف: بکارگیری قواعد پژوهشی در موضوعات مختلف قرآنی

سرفصل:

- تدوین یک تحقیق ۳۵ تا ۵۰ صفحه ای در یکی از موضوعات قرآنی با رعایت ضوابط و قواعد پژوهشی و نگارشی زیر نظر استاد مربوطه و ارائه نتایج تحقیق در یک کنفرانس؛
- موضوع و طرح اجمالی تحقیق باید به تصویب استاد و گروه مربوطه برسد و در نهایت تحقیق ارائه شده توسط استاد مربوطه از نظر محتوا و ساختار مورد ارزیابی قرار گیرد.

ارزشیابی:

۲۰نمره پایانی اختصاص به تحقیق - با شرایط فوق الذکر- دارد.

کارورزی و ارائه پژوهش ۲

شناسه درس: ۳۰۲۲۰۴

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش‌نیاز: روش تحقیق پیشرفته

هدف: بکارگیری قواعد پژوهشی در موضوعات مختلف قرآنی

سرفصل:

- تدوین یک تحقیق ۳۵ تا ۵۰ صفحه‌ای در یکی از موضوعات قرآنی با رعایت ضوابط و قواعد پژوهشی و نگارشی زیر نظر استاد مربوطه، و ارائه نتایج تحقیق در یک کنفرانس؛
- موضوع و طرح اجمالی تحقیق باید به تصویب استاد و گروه مربوطه برسد و در نهایت تحقیق ارائه شده توسط استاد مربوطه از نظر محتوا و ساختار مورد ارزیابی قرار گیرد.

ارزشیابی:

۳۰ نمره پایانی اختصاص به تحقیق - با شرایط فوق‌الذکر - دارد.

پایان نامه

شناسه درس: ۳۰۲۲۴۰۱

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: عملی

هدف: ارائه پژوهشی جامع (کاربردی، کتابخانه‌ای) با تأکید بر مهارت‌ها، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در موضوع تفسیر و علوم قرآنی بر اساس آیین‌نامه تدوین پایان‌نامه سطح سه

ارزشیابی:

۲۰ نمره اختصاص به ارائه پایان‌نامه - با شرایط خاص دارد